

Ξέρει και πόσο βούτυρο θα πάει στο φάι, και πόσο πιπέρι ακόμη!

Η Πουγκρηπέσσα στήν κουζίνα: Η κόρη τῶν Χοεντζόλερν: Η μέλλουσα Βασίλισσά μας:

Πέντε μήνες τὴν ἔχομε τὴν Μαρούλα. Ἡ μαμά της ἀνέβανε καὶ τὸ μισθὸ της ἔνα τάλληρο τὸ μῆνα ἀπὸ προχθές. Ὁχι μόνο γιὰ ἐνε τίμο καὶ καλὸ κορίτσι — ὡς τὴν ὄρου ἐξάδελφός δὲν ἐγανερώθηκε ἀκόμη! — ἀλλὰ γιὰ τὴν Μαρούλα, ὅπως λέει ἡ μαμά, συνήθισα νὰ κατεβῶναι κι' ἐγὼ στήν κουζίνα κάθε μέρα.

Ἀγὼς κατεβῶναι κι' ἡ Πουγκρηπέσσα!

Ἡ μαμά λέει κι' ἔνα ἄλλο ἀκόμη, πολὺ σωστό κι' αὐτό. Λέει, πὼς τὸ Παλάτι τοῦ Διαδόχου ποῖται τὰλλὰξ πολὺ συχνὰ ἐπιχρόνους, οἱ ὁποῖες νὰ πηγαίνουν ὑστερὶ σ' ἄλλα σπῖτια καὶ νὰ χρησιμεύουν ἔτσι ὡς ἐρασιπαιδοὶ τῆς Νοικοκυροσύνης.

Ἐχουν τόσην ἀνάγκη τὰ σπῖτια μας νὰ μάθουν οὐ δὲν ξεπέφτει ἡ νοικοκυρὰ ἀν' μαζὴ μὲ τὸ πῦνο, τὰ πρεμιέρι καὶ τὰ λοῦσα, θιμῶναι μὲ ὄρου τοῦλάχιστον τὴν ἡμέρα πὼς ἐπάσχει κουζίνα, τὴν ὁποῖαν οὔτε αὐτὴ ἡ Πουγκρηπέσσα μας τὴν λησμονεῖ!

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΜΗΜΕΡΑΙ

ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑΠΩΝΙΚΟ

Κάποτε ἐδίδασκα, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τῆς Γιαπωνίας ἀποφασίσει νὰ καθιερώσῃ γιὰ τὴ γράφῃ τῆς γιαπωνικῆς γλώσσας τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο.

Δὲν θυμοῦμαι, ἀν' αὐτὸ τὸ πρῶμα ἔγινε ποῖν ἡ ὕστερα ἀπ' τὸν πόλεμον ἐκείνον ὅπου ἡ Γιαπωνία ἐτσάκισε τὴν Κίνα καὶ νικηφόρος ἐφθάσε στὸ Πεκίνο ὁ στρατός της, καὶ φάνηκε στὸν κόσμον γιὰ πρῶτον φορὰ ὡς μεγάλη δύναμη. Ἐπίσης κάπου κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ γεγονός εἶνε καὶ ἡ ἐποχὴ, ὅπου οἱ εὐρωπαϊκὲς Δυνάμεις ἀναγνώρισαν τὴν Γιαπωνίαν ὡς κράτος πολιτισμένο, καὶ ἐκατέρησαν τὰ δικὰ τους δικαστήρια, ποὺ εἶχαν ὡς τότε, παραδεχόμενες καὶ γιὰ τοὺς δικούς των ὑπηκόους τὴν γιαπωνικὴν δικαιοσύνην.

Τώρα τί σχέση ἔχουν ὅλ' αὐτὰ μεταξὺ των; Αὐτὴ ἡ ἀπόφασις τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου μοῦ ἔκαμε καὶ μοῦ κάνει ἀκόμη κατὰ

πληξὴ ὅταν τὴ φαντασθῶ, καὶ βρίσκω πὼς ἔχει πολὺ στενὴν σχέση μετὰ τὴ νίκη τῆς Γιαπωνίας ἐναντίον τῆς Κίνας καὶ ἐν γένει μετὰ τὴν ξαφνικὴ ἐμφάνισι τῆς χώρας αὐτῆς ἀπάνω στὴ σκηνὴ τοῦ παγκόσμιου θεάτρου. Ἀδιάφορο ἀν' χρονολογεῖται καὶ ὕστερ' ἀπ' τὸν πόλεμον. Δὲ λέω βέβαια πὼς εἶταν ἡ ἀρμεση αἰτία τῆς νίκης, λέω πὼς εἶνε ἕνα σημεῖον χαρακτηριστικὸ τῆς μεγάλης ψυχῆς ποὺ ἐγκλείει μέσα της ἡ κίτρινη ἐκείνη φυλὴ μετὰ τὰ πλαγιαστὰ μάτια, τῆς ὁποίας ψυχῆς γέννημα εἶταν ἡ νίκη.

Ἐκεῖνος ποὺ κρίνει ὅλα τὰ πράγματα ἀπ' τὴ δικὴ του τὴν ἄποψιν θὰ βρῇ τὸ κίνημα αὐτὸ τοῦ γιαπωνικοῦ Ὑπουργείου ὄχι δὲ καὶ τόσο ἄξιο θαυμασμοῦ, παρὰ πὼς εἶτανε μιὰ καινοτομία ἐπιβεβλημένη γιὰ ἕνα ἔθνος ποὺ ἔχει διάθεσι γιὰ πρόοδο. Φυσικὰ! Γιὰ φαντασθῆτε μιὰ γλώσσα, ὅπου κάθε λέξι γράφεται μ' ἕνα ἰδιαίτερον σύμβολον, ἀντὶ ν' ἀποτελοῦνται ὅλες ἀπὸ συνδυασμὸ μικροῦ ἀριθμοῦ ψηφίων ποὺ μαθαίνονται σὲ μισὴ ὥρα! Χρειάζεται καὶ ἐλθούσης ζωῇ γιὰ νὰ μάθετε νὰ διαβάζετε καὶ νὰ γράφετε, καὶ κατὰ τὰ πᾶσι τὸ ὅριον τῆς σιγῆς νὰ εἶνε τὸ νὰ ξέρη κανεὶς νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάζῃ. Εἶναι πολὺ φυσικὸ λοιπὸν ἕνας Ὑπουργός, δηλ. ἕνας ἄνθρωπος μορφωμένος, ποὺ ἔξερε βέβαια καὶ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ εἶχεν ἰδεῖ πόσο γρήγορα τὰ παιδιὰ τῆς Εὐρώπης μαθαίνουν ἀνάγνωσι, νὰ αἰσθάνηται πόσο ἀσυγκρίτως ἀνώτερον εἶνε τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα ἀπὸ τὸ δικό του, καὶ ἐπομένως νὰ ἀπορ....

Μιὰ στιγμὴ, παρακαλῶ! Πὼς τὸ εἶπατε αὐτὸ τὸ τελευταῖον; Ἐγὼ ἐδῶ συμφωνῶ, ὅλα εἶχαν φυσικὰ. Μόνο ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνὰ ἀποφασίστη καὶ πέρα δὲ συμφωνῶ. Ὅποιος τὸ βρίζει κι' αὐτὸ φυσικὸ, ἐπαναλαμβάνω ὅτι κρίνει τὰ πράγματα ἀπ' τὴ δικὴ του τὴν ἄποψιν. Τὸν παρακαλῶ τώρα νὰ προσπαθῇ νὰ μεταφερθῇ διανοητικῶς στὴ χώρα τῶν χρυσανθέμων — δύσκολο ταξίδι αὐτὸ τὸ διανοητικόν, ἀν' καὶ δὲν κοστίζει ναῦλα, διότι χρειάζεται νὰλλάξῃ κανεὶς ἀτομικότητα — νὰ γίνῃ μιὰ στιγμὴ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, καὶ νὰ καταμετρήσῃ μετὰ ματιά τὸ παχὺ τεῖχος τῶν προλήψεων ποὺ θὰ ἴδῃ νὰ ὑφάνει ἐμπρὸς του, τὸ φοβερὸ φρούριον τῶν παραδόσεων ποὺ θὰ στρατοπεδεύουν μέσα χιλιάδες ἀγριεμένων πατριωτῶν, καὶ νὰ μοῦ πῇ ὕστερα ἀν' ἄρχῃ τὸ θάρρος νὰ ρίξῃ τὴν κανονίαν, καὶ ἀν' αὐτὸ τὸ θάρρος δὲν εἶνε ὑπεράνθρωπον. Ἡ καλλίτερα νὰ μπῇ στὴ θέσιν τοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν ἔζησε στὴν Εὐρώπῃ, καὶ νὰ μοῦ πῇ, ἀν'

αὐτὸς ὁ λαὸς δὲν ἔχει κάποια ἱστορία, ἀν' δὲν ἔχει κάποια προγονικὴ κληρονομία μικρὴ ἢ μεγάλη, ἢ ὁποία γι' αὐτὸν — εἶπαμε ὅτι θὰ μποῦμε στὴ θέσιν του — εἴτε μικρὴ εἴτε μεγάλη, εἶνε ἐπίσης σεβαστὴ, καὶ ἀν' δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτὸς ὁ λαὸς νὰ τηκῶνται καὶ νὰ φωνάζῃ κατὰ τοὺς Φράγκους, κατὰ τοὺς πουλημένους!», καὶ νὰ πάρῃ τίς στανίδες καὶ νὰ γκαρεμοσακίσῃ ἐκεῖνον τὸν Ὑπουργὸν ποὺ θέλει νὰ φραγέψῃ τὴ γλώσσα του, τὴ γλώσσα ποὺ ἔγραψαν οἱ πατέρες του, τὴ γλώσσα στὴν ὁποία βέβαια εἶνε γραμμένες καὶ οἱ θρησκευτικὲς του παράδοξες.

Εἶχα λοιπὸν δίκαιον νὰ λέγω, ὅτι μιὰ τέτοια ἀπόφασις, ἅμα τὴν καλοεξετάσῃ κανεὶς, γεννᾷ τὴν κατὰ πλῆξιν, γιὰ τὴν προϋποθέτει ἕνα θάρρος καὶ μιὰ θέλησιν ποὺ δὲ βγαίνουν ἀπὸ μιὰ συνειθισμένη ψυχῇ. Τί γινάγνται πῆδημα! Βέβαια οἱ ἄνθρωποι ποὺ ξέρουν τὸν τρόπο γιὰ νὰ κάμουν τέτοιον πῆδημα, δὲν εἶνε παρὰ ξένον πᾶς ἀν' κατορθώσουν ὅτι, δὴποτε ἄλλο, καὶ δὲ βρίσκω διόλου μεγαλειότερον κατόρθωμα πὼς εἶνε, τὸ ὅτι ἐγονάτισαν τὴν Κίνα καὶ ὅτι ἐπροχώρησαν μετὰ τέτοια καταπληκτικὴ ταχύτητα τὴ δύναμιν καὶ στὸν πολιτισμὸν.

Ἀλλὰ ἐκεῖνοι, βλέπετε, δὲν πάσχουν ἀπὸ τὴ δικὴ μας τὴν ἀρρώστειαν, καὶ ἡ ἀρρώστεια ἡ δικὴ μας εἶνε ἡ φροσύνη. Διότι, τί ἄλλο εἶνε ἐκεῖνος ὁ Γιαπωνεὺς Ὑπουργός, μετρούμενος μετὰ τὴν πῆξιν τὴ δικὴ μας, παρὰ ἕνας τοῦλάχιστο; Πὼς ἄλλοιως θὰ χαχαχτηρίσουμε ἐμεῖς ἕνα Ὑπουργὸν δικόν μας, ὁ ὁποῖος θ' ἀποφασίσει νὰ εἰσαγάγῃ στὰ Σχολεῖα, ὄχι τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο ποὺ δὲ μᾶς χρειάζεται, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἐλιγώτερον ξένον, κατὰ τελείως ἐλληνικόν, τὴ γλώσσα μας, τὴ γλώσσα ποὺ μιλοῦμε; Μήπως ὅλοι οἱ φροσύνιοι δὲ θὰ φωνάζουν πὼς εἶνε τρελλός; Καὶ πόσοι ἄνθρωποι δὲν εἶναι ποὺ ἄρρισαν νὰ καταλαβαίνουν, ὅτι ἡ παιδεία μας ποτὲ δὲ θὰ κερδοφόρησῃ, ἐνὸς μὲν βιβλίου ποὺ διαβάζουν τὰ παιδιὰ μας εἶνε γραμμένη σὲ κοραϊστικὴ γλώσσα; Μολαταῦτα πόσο λίγοι τοῦλάχιστο νὰ φωνάζουν; Ὁ ἄλλοι εἶνε φροσύνιοι. Ναι μὲν θέλουν νὰλλάξῃ τὸ σύστημα, ἀλλὰ ὄχι ἀποτόμως· στάσου νὰ ἴδωμε· περιμένε νὰ ὀριμώσῃ τὸ πρῶμα· ἡ ἐξέλιξις, φίλε μου, ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων θὰ τὸ φέρῃ. Ἐξέλιξις εἶναι στὴ γλώσσα μας μιὰ λέξις ποὺ σημαίνει ραχάτι, μοιρολατρία, ρουτίνα. Ἡ ἐξέλιξις εἶνε ὁ δικηγόρος τῆς ἀδουλίας καὶ ἡ δικαιολόγησις τῆς ἀτολμίας. Καὶ ὅμως τὸ πῆδημα αὐτὸ ποὺ λέγω, ἀν' τὸ ἐξετάσετε καλὰ, δὲν ἔχει σύγκρισιν μετὰ τὸ θεόρατον ἐκεῖνο τῆς Γιαπωνικῆς κυβερνήσεως.

Λοιπὸν λίγη τρέλλα μᾶς χρειάζεται. Ἀπὸ φροσύνης πᾶς ἐχορτάσαμε. Λίγη γιαπωνικὴ τρέλλα.

Ο ΑΝΗΕΥΧΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

12

Τ' ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

Je quitte cette première raison, et croy qu'il vult mieux dire que ce mal vient de leur mauvaise façon de se prendre aux sciences: et qu'à la mode de quoy nous sommes instruites, il n'est pas merveille, si ny les escholiers, ny les maistres, n'en deviennent pas plus habiles, quoy puisils s'y facent plus doctes. De vray, le soing de nos peres ne vie qu'à nous meubler la teste de science, du jugement et de la vertu, peu de nouvelles... (Du pedantisme).

Νομίζω πὼς μ' αὐτὰ τὰ λίγα κομμάτια δίνω μιὰ πειστή περίληψιν τῆς μελέτης τοῦ κ. Ραμὰ, ποὺ ἔχει μέσα της ὄχι μόνον ἰδέας, ἐπιχειρήματα, πολεμικὴ τοῦ σχολαστικισμοῦ, μὰ καὶ φράσεις ὁλίκερες παρμένες μετὰ τὸ ν καὶ

μετὰ τὸ ἀπὸ τὸν Μονταίν. Κ' ἔβαλα αὐτὰ τὰ κομμάτια γιὰ νὰ μὴ βρεθῇ στὴν ἀνάγκη ν' ἀραδιάζω καὶ φράσεις παρμένες ἀπ' τὸν «Αἰμίλιον» τοῦ Ι. Ρουσσώ, ἀπὸ ἀξιόλογα κι' ὁ Αἰμίλιος, καθὼς τὸ εἶπε κι' ὁ δικός μας ὁ Φωτιάδης, εἶνε βγαλμένος ἀπ' τὰ «Δοκίμια» τοῦ Μονταίν. Ἀκόμα ὅσα λέει ὁ κ. Ραμὰς γιὰ τὴν φυσικὴ περιέργεια τῶν παιδιῶν, γιὰ τὴν ἀνακρίβειαν τῆς θεληματικῆς προσοχῆς κι' ἄλλα σχετικὰ, τὰ λέει κι' ὁ Φενελὼν στὸ κλασικὸ βιβλίον του: «Περί παιδείας τῶν κομμητιῶν» πρὸ πάντων στὰ πέντε πρῶτα κεφάλαια. Θαρρὸ περιττὸ νὰ πᾶρω κι' ἀπ' αὐτὸ κομμάτι. Ὅσοι ἔχουν ὄρεξιν ἄς διαβάσουν τὴν ἐλληνικὴν μελέτη καὶ τὸ Γαλλικὸν βιβλίον γιὰ νὰ τὸ δοῦν. Κάπου λέει ὁ κ. Ραμὰς γιὰ τὸν ἄνθρωπον, πὼς εἶδε πρῶτον τὸ πρῶμα καὶ ὕστερα ἔδωκε γιὰ σύμβολον τὴ λέξιν, κι' ἀπ' τὴ σκέψιν αὐτὴ προχωρεῖ σὲ διαφόρους συλλογισμούς. Τὴν ἴδιαν ἰδέαν ἐξετάζει μετὰ πολλὰ κι' ὁ Ρουσσώ στὸ Λόγον του: «Ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βάση τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων ἀναμεταξὺ τους», στὸ πρῶτον μέρος ποὺ λέει: «Ἀς θυμηθῶμε πότισ ἰδέας ἐπήραμε ἀπὸ τῆς μεταξείσεως τοῦ προφορικοῦ λόγου, πότῃ γυμναστῇ καὶ εὐκολίαν μᾶς δίνει ἡ Γραμματικὴ στὴν ἐνέργειαν τοῦ νοῦ. ἄς φαντασθῶμε τοὺς ἀνιστόρητους κόπους καὶ τὸν πολὺ καιρὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ περάσῃ ὡς ὅτου νὰ ἀνακαλύψωμε τὰς διαλέκτους... καὶ τὰ λοιπὰ».

Πολλὰ μὲν λέει ὁ κ. Ραμὰς γιὰ τὴν «Προσοχή», γιὰ τὴν ἐνεργητικὴν ἐγὼ. Σοφὰ εἶνε ὅλα αὐτὰ μὰ καὶ ξένα, τόσο ποὺ μάλιστα, ποὺ μιὰ περίληψιν πιστὴ τῶν ὁσων εἶ-

παν ἀπάνου σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ὁ Ρισέ, ὁ Ριμπό, ὁ Ταιν, ὁ Σπένσερ κι' ἄλλοι, μπορεῖ νὰ τὴν βρεῖ κανένας καὶ στὸ βιβλίον τοῦ Ἀββᾶ Κ. Πιᾶ, «La personne Humaine» τῆς σειράς τῆς «Βιβλιοθήκης τῶν σύγχρονων φιλοσόφων».

Μὰ ὅα πρὶ κανένας: Γιὰ νὰ γράψῃ ὁ κ. Ραμὰς τὴν ἐννοήσιν αὐτὴ μελέτη τοῦ ἐπῆρεν ἀπὸ τόσους συγγραφεῖς κομμάτια διάφορα; Καθὼς φαίνεται ἔτσι εἶνε τὸ πρῶμα. Κι' ὄχι μόνον αὐτό, παρὰ καὶ πολλὰ λατινικὰ ρητὰ κι' ἄλλα λόγια, ποὺ δείχνουν τὸν συγγραφέα τέλειον Λατινιστὴν, τὰ βρίσκει κανένας ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα καὶ στὸ Μονταίν καὶ στοὺς ἄλλους.

Ἀκόμα καὶ κάποιον Ἑλληνα ἀρχαῖον ποὺ ἀναφέρει ἀπὸ καὶ τὸν πῆρε. Καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξις: «Διότι αὐτὸς ἐνοσεῖ καὶ θέλει τοὺς μαθητὰς λογοφίλους καὶ ὄχι φιλολόγους, ὅπως ἀπεκάλει ὁ Ζήνων τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μάθουν τὰ πράγματα. Διότι αὐτὸς ἀρέσκειται καὶ μαθαίνει καὶ τοὺς Ρωμαίους ν' ἀρέσκωνται εἰς λόγια εὐχῆ καὶ μετὰ λίγον νόημα (Ραμὰς)».

«Ζήνων δισοῖ qu'il avoit deux sortes de disciples: les uns, qu'il nommoit φιλολόγους curieux d'apprendre des choses, qui estoient ses indignes; les autres λογοφίλους qui n'avoient soing que du langage. (Montaigne)».

Καὶ ξαναλέω τώρα, ὅτι ἐπιτηδεῖ ἀσχολῆσθαι τόσο μετὰ τὴ μελέτη τοῦ κ. Ραμὰ, ποὺ δείχνει μόνον τὴν καλὴ διάθεσιν τοῦ συγγραφέα τῆς μὰ ὄχι καὶ τὴ δύναμιν γιὰ νὰ